ନିର୍ଘାତ ପ୍ରବଞ୍ଚନାର ଅନ୍ୟନାମ ଓଡିଶା ବିସ୍ଥାପନ ନୀତି- ୨୦୦୬

ଗତ ୧୬ ଜାନୁଆରୀରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ବିକାଶ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ ତରଫରୁ ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟର ରାଜସ୍ୱ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କୁ ନେଇ ପ୍ରକଳ୍ପ-ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରମାନଙ୍କୁ କ୍ଷତିପୂରଣ ଓ ଥଇଥାନ ସଂପର୍କରେ ଏକ ଜାତୀୟ ଆଲୋଚନା ବୈଠକ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଯାଇଛି, ଏବଂ ସେଥିରେ ଘୋଷିତ ହୋଇଛି ଯେ, ଆଗାମୀ ୩ ମାସ ଭିତରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଏକ ନୂତନ ଜାତୀୟ ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃସଂସ୍ଥାନ ନୀତି ଘୋଷଣା କରିବେ, ଯାହାକି ଗୋଟିଏ ପଟରେ ଗତ ଏନ୍.ଡି.ଏ. ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଣୀତ ଜାତୀୟ ନୀତି-୨୦୦୩ ତୁଳନାରେ ବିସ୍ଥାପିତମାନଙ୍କୁ ଅଧିକ ପ୍ରାପ୍ୟ ଓ ଭାଗିଦାରିତାକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବ ଏବଂ ଅନ୍ୟପଟରେ ପ୍ରତି ରାଜ୍ୟସରକାର ବିସ୍ଥାପିତମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ନିଜର ନୀତି ଓ ଆଚରଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପୂର୍ବରୁ ଦେଖେଇ ଆସୁଥିବା ମନମୁଖିତା ବଦଳରେ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ନୀତିର ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ସର୍ବନିମ୍ନ ମାନଦଣ୍ଡ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟହେବେ; ଅର୍ଥାତ୍ ଗୋଟିଏ ରାଜ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ନୀତି ତୁଳନାରେ ବିସ୍ଥାପିତମାନଙ୍କୁ ଅଧିକ ଦେଇପାରନ୍ତି, କିନ୍ତୁ କଦାପି କମ୍ ନୁହେଁ । ଜନମତ ସଂଗ୍ରହ ପାଇଁ ଏହି ଜାତୀୟ ଚିଠା-ନୀତି ବର୍ତ୍ତମାନ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ବିକାଶ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟର ୱେବ୍‌ସାଇଟ୍ **(http://rural.nic.in)**ରେ ଉପଲବ୍ଧ । କିନ୍ତୁ ଜାତୀୟ ବୈଠକର ଏହି ସମ୍ବାଦ ପରିବେଷଣ ସହିତ ଗଣମାଧ୍ୟମଗୁଡିକରୁ ଆଉ ଏକ ବିଚିତ୍ର ସମ୍ବାଦ ପାଠକମାନଙ୍କ ନଜରକୁ ଆସିଥିବ, ତାହା ହେଲା, ସେହି ବୈଠକରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିବା ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ, ଯେଉଁମାନେ କି ଜାତୀୟ ନୀତିକୁ ଚୂଡାନ୍ତ କରିବା ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ମଧ୍ୟ ଜଡିତ, ସେମାନେ କୁଆଡେ ଓଡିଶା ପୁନର୍ବାସ ନୀତି-୨୦୦୬କୁ ଭୂରିଭୂରି ପ୍ରଶଂସା କରିଛନ୍ତି ଓ ଏହାର ଯଥାଶୀଘ୍ର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ଉପରେ ଜୋର୍ ଦେଇଛନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି ଲେଖକର ଜିଜ୍ଞାସା, ଯଦି ଏହି ସମ୍ବାଦ ସତ୍ୟ ହୋଇଥାଏ, ତେବେ ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କର ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ଏଭଳି ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେବା ପୂର୍ବରୁ ଓଡିଶା ନୀତିର ମୂଳ ଦଲିଲ୍ **(http://orissagov.nic.in/revenue/index.htm)** କୁ ପଢିଛନ୍ତି, ନା କେବଳ ରାଜ୍ୟ ଅମଲାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ଏହାର ମନଗଢା ଓ ମନୋହାରୀ ସାରାଂଶକୁ ପଢି ଉପରଠାଉରି ମାରିଛନ୍ତି ? ଏଠାରେ ସ୍ଥାନାଭାବ କାରଣରୁ ରାଜ୍ୟ ବିସ୍ଥାପନ ନୀତିର ପୁଙ୍ଖାନୁପୁଙ୍ଖ ଚର୍ଚ୍ଚା କରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ, କେବଳ ଟାଇପ୍-ଏ ପ୍ରକଳ୍ପ, ଅର୍ଥାତ୍ ଶିଳ୍ପପ୍ରକଳ୍ପ (ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଯଥା- ଲାଞ୍ଜିଗଡରେ ବେଦାନ୍ତ, ଏରସମାରେ ପୋସ୍କୋ, କାଶିପୁରରେ ଉତ୍କଳ ଆଲୁମିନା ଓ କଳିଙ୍ଗନଗରରେ ଟାଟା କମ୍ପାନୀ ଇତ୍ୟାଦି) କାରଣରୁ ବିସ୍ଥାପିତ ହେଉଥିବା ପରିବାରଙ୍କୁ ଏହି ନୀତି ଫଳରେ କ'ଣ ମିଳିବ, ସେହି ମୌଳିକ ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ଜାଣିଶୁଣି ବର୍ତ୍ତମାନର ଆଲୋଚନାକୁ ସୀମିତ ରଖାଯାଉଛି ।

'ବିସ୍ଥାପିତ'ର ସଂଜ୍ଞାରୁ କୃଷକ ଉଭାନ୍

ସାରା ପୃଥିବୀରେ ଏବଂ ଆମଦେଶରେ ଅନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶମାନଙ୍କରେ ଦିନକୁ ଦିନ 'ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାର'ର ସଂଜ୍ଞାର ପରିସର ବଢିବଢି ଯାଉଥିଲା ବେଳେ, ଓଡିଶା ନୀତିରେ ଏହାକୁ କେବଳ 'ଘରଡିହ' ହରାଉଥିବା ପରିବାର ଭିତରେ ସଂକୁଚିତ କରି ଦିଆଯାଇଛି (ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ- ଧାରା ୨-ଡି); ଅର୍ଥାତ୍ ଗୋଟିଏ ପରିବାର ଯେତେ ପରିମାଣର ଜମି ହରାଉଥାନ୍ତୁ ନା କାହିଁକି, ସେ ବିସ୍ଥାପିତ ବୋଲି ପରିଗଣିତ ହେବେନାହିଁ ଏବଂ ଏ ବାବଦରେ କୌଣସି କ୍ଷତିଭରଣା କି ଥଇଥାନ-ସହାୟତା ଆଇନତଃ ଦାବୀ କରିପାରିବେ ନାହିଁ ।

ଭୂମିହୀନ ଓ ଗୃହହୀନଙ୍କ ପ୍ରତି ପ୍ରତାରଣା

ଏହି ନୀତି କେବଳ ଯେ ଭୂମିବାନ୍‌ଙ୍କୁ ନଗ୍ନଭାବେ ବଞ୍ଚିତ କରିଛି ତାହା ନୁହେଁ, ଭୂମିହୀନ ପରିବାରଙ୍କ ପ୍ରତି ଏପରି ଏକ ଦୋମୁହାଁ ନୀତି ଅବଲମ୍ବନ କରିଛି, ଯାହା ଫଳରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଗବେ ଜମି କି ଗୋଟିଏ ପଇସା ମିଳିବାର ସମ୍ଭାବନା ନାହିଁ । ଧାରା-୯ରେ ସ୍ଥାନିତ ହୋଇଛି ଏକ ଲମ୍ବା ଓ ମନଲୋଭା ଶୀର୍ଷକ 'ଭୂମିହୀନ ଓ ଗୃହହୀନ ଜବରଦଖଲକାରୀ ପରିବାରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସୁବିଧାସୁଯୋଗ' । କିନ୍ତୁ ଏଥିରେ ଥିବା 'ଯଦି' ଓ 'କିନ୍ତୁ' ଗୁଡିକୁ କେହି ଅତିକ୍ରମ କରିପାରିଲେ ତ ? ପ୍ରଥମତଃ, ଯଦି ଜଣେ ଭୂମିହୀନ ବ୍ୟକ୍ତି ୧୦ବର୍ଷ ଧରି ସରକାରୀ ରେକର୍ଡ ଅନୁଯାୟୀ ଜବରଦଖଲରେ ଥିବେ । ଦ୍ୱିତୀୟତଃ, ଯଦି ସେ ଓଡିଶା ଜମି ଜବରଦଖଲ ପ୍ରତିଷେଧ ଆଇନ୍ ୧୯୭୨ ଅନୁଯାୟୀ ଜଣେ ଜବରଦଖଲକାରୀ ଭାବେ ବିବେଚିତ ହେଉଥିବେ । ତୃତୀୟତଃ, ଯଦି ତାଙ୍କର ଜବରଦଖଲ 'ଆପତ୍ତିଜନକ' ହୋଇନଥିବ । ଚତୁର୍ଥତଃ, ତାଙ୍କ ନାଁରେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ କିଛି ଜମି ନଥିବ । ଯଦି ଏହିସବୁ ସର୍ତ୍ତ ଜଣେ ଜବରଦଖଲକାରୀ ପୂରଣ କରୁଥିବେ, ତେବେ ତାଙ୍କୁ ଚାଷଜମି ବାବଦରେ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ୧ ଏକର ଏବଂ ଘରଡିହ ବାବଦରେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ୧୦ଡିସିମିଲ୍ ଏବଂ ସହରାଞ୍ଚଳରେ ୪ଡିସିମିଲ୍ ଜମି ମିଳିପାରେ । ଇଏ ହେଉଛି ଠିକ୍, 'ଷାଠିଏ ମହଣ ଘିଅ ଆସିଲେ ରାଧା ନାଚିବ' ଭଳି କଥା । ପାଠକେ କୁହନ୍ତୁ ତ, ପ୍ରଶାସକମାନେ କ'ଣ ଜାଣିନାହାନ୍ତି, କୌଣସି ନିଃସ୍ୱ ଓ ବାସ୍ତୁହରା ଲୋକ ଏଭଳି ଆକାଶଛୁଆଁ ସର୍ତ୍ତକୁ ପାଳନ କରିପାରିବେନି ବୋଲି !

'ନିଯୁକ୍ତି' ପାଇଁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଏକ ଧୂଆଁବାଣ

ଧାରା ୮(୧ଏ)ରେ ଶିଳ୍ପ-ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାରଙ୍କ ନିଯୁକ୍ତି ବିଷୟରେ ଯାହାସବୁ କୁହାଯାଇଛି, ସେଥିରେ ଏଭଳି ସବୁ କେଁ ଅଛି, ଯାହାକୁ ଭେଦ କରିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଜଟିଳ । ପ୍ରଥମତଃ, ଧାରା ୨(ଏଫ୍)ରେ 'ପରିବାର'ର ଯେଉଁ ପରିବର୍ଦ୍ଧିତ ସଂଜ୍ଞା ଦିଆଯାଇଛି, ଅର୍ଥାତ୍ ଗୋଟିଏ ଏକାନ୍ନ ପରିବାର ଭିତରେ ଥାଇସୁଦ୍ଧା ସାବାଳକ ପୁଅ, ୩୦ବର୍ଷରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଅବିବାହିତ ଝିଅ, ଭିନ୍ନକ୍ଷମ ବ୍ୟକ୍ତି, ବିଧବା କିମ୍ବା ଛାଡପତ୍ର ପାଇଥିବା ମହିଳାଙ୍କୁ ଥଇଥାନ ବ୍ୟାପାରରେ ଅଲଗାଅଲଗା ପରିବାରର ମାନ୍ୟତା ଦିଆଯିବ, ତାହା ନିଯୁକ୍ତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଲାଗୁ ହେବ ନାହିଁ । କେବଳ ମୂଳ ପରିବାରର ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତି ମିଳିପାରେ । ଦ୍ୱିତୀୟତଃ, ପ୍ରକଳ୍ପ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଯିଏ ଯୋଗ୍ୟ ବୋଲି ବିବେଚିତ ହେବେ, ତାଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତି ମିଳିପାରେ । ତୃତୀୟତଃ, କୌଣସି ନା କୌଣସି ଲିଖିତ କାରଣ ଦର୍ଶେଇ ପ୍ରକଳ୍ପ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ନିଯୁକ୍ତି ମୋଟେ ନଦେଇ ପାରନ୍ତି । ଚତୁର୍ଥତଃ, ଯଦି ନିଯୁକ୍ତି ନଦିଆ ଯାଏ, ତେବେ ଜମି ଓ ଘରଡିହ ହରାଉଥିବା ପରିବାରମାନଙ୍କୁ ୫ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରି ପ୍ରତି ପରିବାରକୁ ନିଯୁକ୍ତି ବାବଦରେ ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ପରିମାଣର ଏକକାଳୀନ ଅର୍ଥରାଶି ଦେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଛି । ଯଥା- ଘରଡିହ ଓ ସମୁଦାୟ ଚାଷଜମି ହରାଉଥିଲେ ୫ଲକ୍ଷ, ଘରଡିହ ଓ ଦୁଇତୃତୀୟାଂଶ ଚାଷଜମି ହରାଉଥିଲେ ୩ଲକ୍ଷ, ଘରଡିହ ଓ ଏକତୃତୀୟାଂଶ ଚାଷଜମି ହରାଉଥିଲେ ୨ଲକ୍ଷ, ଏବଂ କେବଳ ଘରଡିହ ହରାଉଥିଲେ ୧ ଲକ୍ଷ ଏବଂ କେବଳ ଚାଷଜମି ହରାଉଥିଲେ ୧ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ମିଳିବ । ଏପ୍ରକାର ଅଜବ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ସାରା ପୃଥିବୀରେ ତଥା ଆମଦେଶରେ ଅଦ୍ୟାବଧି ଅନୁସୃତ ହୋଇଆସୁଥିବା ଜମି ଓ ଘରଡିହର ପରିମାଣ ଅନୁଯାୟୀ ଆନୁପାତିକ କ୍ଷତିଭରଣା ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ପୁରାପୁରି ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦିଆଯାଇଛି । ନୂତନ ନୀତି ଅନୁଯାୟୀ, ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଯଦି ଘରଡିହ ହରାଉନଥାନ୍ତି, ଅଥଚ ୧୦ଏକର ଚାଷଜମି ହରାଉଥାନ୍ତି, ସେ ପାଇବେ ୧ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା, ସେହିପରି ଆଉଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଯଦି ଚାଷଜମି ନହରେଇ କେବଳ ଘରଡିହ (ତାହା ଯେତେ କମ୍ କି ବେଶୀ ହୋଇଥାଉନା କାହିଁକି) ହରାଉଥାନ୍ତି, ତେବେ ସେ ମଧ୍ୟ ପାଇବେ ୧ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା । ପଞ୍ଚମତଃ, ନିଯୁକ୍ତି ବଦଳରେ ଏହି ଅର୍ଥରାଶିକୁ ପ୍ରକଳ୍ପ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଅର୍ଥାତ୍ ସଂପୃକ୍ତ କମ୍ପାନୀ ଦେବେ ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି, କିନ୍ତୁ କେବେ ଦେବେ ଏବଂ ଯଦି ନଦିଅନ୍ତି, ବିସ୍ଥାପିତ ଲୋକେ କ'ଣ କରିବେ, ସେବିଷୟରେ କୌଣସି ସୂଚନା ଦିଆଯାଇନି ।

ସରକାରଙ୍କ ଦଲାଲ୍‌ଗିରି ପୂର୍ବଭଳି ଅବ୍ୟାହତ

ପାଠକେ ଜାଣିଥିବେ, ଇଂରେଜମାନେ ଆମଦେଶରେ ଜମିଅଧିଗ୍ରହଣ ଆଇନ୍ ଚାଲୁ କରିବା ଠାରୁ ଏଯାବତ୍ ପ୍ରତି ସରକାର କମ୍ପାନୀର ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ଜନସ୍ୱାର୍ଥ ବୋଲି କହି ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ଠାରୁ ଶାଗମାଛ ଦାମ୍‌ରେ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରିଥାନ୍ତି, ଏବଂ ପରେ ସଂପୃକ୍ତ କମ୍ପାନୀକୁ ବହୁଗୁଣିତ ଚଢା ଦର୍‌ରେ ବିକ୍ରୀ କରିଥାନ୍ତି । ଲୋକଙ୍କ ଠାରୁ

କିଣାଦାମ୍ ଓ କମ୍ପାନୀକୁ ବିକ୍ରି ଦାମ୍ ଭିତରେ ଥିବା ବିଶାଳ ପରିମାଣର ଉଦ୍‌ବୃତ୍ତ ଅର୍ଥରାଶି କେତେ ଓ କେଉଁମାନଙ୍କ ପକେଟ୍‌କୁ ଯାଏ, ତାହା ଜାଣିବାର ଉପାୟ ନାହିଁ ଏବଂ ସରକାରଙ୍କ ଏହି ଦଲାଲ ଭୂମିକାହିଁ ବିସ୍ଥାପିତମାନଙ୍କୁ କ୍ରୋଧାନ୍ୱିତ କରିଥାଏ । ଏହାହିଁ କଳିଙ୍ଗ ନଗର ବିଭୀଷିକା ପଛରେ ଅନ୍ୟତମ ବଳିଷ୍ଠ କାରଣ ଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନର ରାଜ୍ୟ ବିସ୍ଥାପନ ନୀତିର ଧାରା ୬ରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, ଗୋଟିଏ କମ୍ପାନୀ ଲୋକଙ୍କ ସହ ସିଧାଳଖି ମୂଲଚାଲ କରି ଜମି କିଣିପାରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ପୁଣି ସେଥିରେ କୁହାଯାଇଛି, ଯଦି କମ୍ପାନୀ ଏଥିରେ ବିଫଳ ହୁଅନ୍ତି, ତେବେ ସରକାର ଆବଶ୍ୟକ ଜମିକୁ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରି କମ୍ପାନୀକୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରିବେ । କିନ୍ତୁ ଲୋକଙ୍କ ଠାରୁ କେଉଁ ଦରରେ ସରକାର କିଣିବେ ଓ କମ୍ପାନୀଙ୍କୁ କେଉଁ ଦରରେ ବିକ୍ରୀ କରିବେ, ସେବିଷୟରେ ରାଜ୍ୟ ନୀତି ନୀରବ, ଯଦିଓ ଜମିଅଧିଗ୍ରହଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସ୍ୱଚ୍ଛତା ଓ ବିସ୍ଥାପିତଙ୍କ ଭାଗିଦାରିତା ଭଳି ମନମତାଣିଆ ପରିଭାଷାରେ ଏହାର ପ୍ରାକ୍‌କଥନ ଭରପୂର । ସୁତରାଂ, ବର୍ତ୍ତମାନର ନୀତି ଅନୁଯାୟୀ, ଲୋକଙ୍କୁ ଅନ୍ଧକାରରେ ରଖି ସରକାର ପୂର୍ବଭଳି କମ୍ପାନୀ ସ୍ୱାର୍ଥରେ ଦଲାଲଗିରି କରୁଥିବେ ଓ ଅମଲାମାନେ ଉଦ୍‌ବୃତ୍ତ ଅର୍ଥକୁ ହଡପ୍ କରି ଚାଲୁଥିବେ, ଏବଂ ଏହାର କରୁଣ ପରିଣତି ସ୍ୱରୂପ, ଗୋଟାକ ପରେ ଗୋଟାଏ କଳିଙ୍ଗ ନଗର ବିଭୀଷିକା ଘଟି ଚାଲୁଥିବ ।

ଲାଠିଗୁଳି ବେଶୀ ଚାଲିବ

ଓଡିଶା ବିସ୍ଥାପନ ନୀତି-୨୦୦୬ର ଛତ୍ରେଛତ୍ରେ ସ୍ୱବିରୋଧିତା ଭରିରହିଛି । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଧାରା ୨(ବି)ରେ କ୍ଷତିପୂରଣର ସଂଜ୍ଞା ଦିଆଯାଇ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, ଏହା ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଆଇନ୍ ୧୮୯୪ ଅନୁଯାୟୀ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହେବ, ଅର୍ଥାତ୍ ଜଣେ ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାର କ୍ଷତିପୂରଣରେ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେଲେ ସଂପୃକ୍ତ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଆଶ୍ରୟ ନେଇପାରିବ । କିନ୍ତୁ ଧାରା ୬ରେ ଠିକ୍ ଏହାର ବିପରୀତ କଥା କୁହାଯାଇଛି, ଅର୍ଥାତ୍ ଜମିଅଧିଗ୍ରହଣ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି କ୍ଷତିପୂରଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତିଟି ପ୍ରକ୍ରିୟା ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମଝିରେ ମଝିରେ ନିଆ ଯାଉଥିବା ନିଷ୍ପତ୍ତି ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହେବ । ପୁଣି ମଜାର କଥା ହେଉଛି, ଧାରା ୨(ଜି) ଅନୁଯାୟୀ, ସରକାର ବୋଇଲେ ରାଜ୍ୟସରକାରଙ୍କ ରାଜସ୍ୱ ବିଭାଗ, ଯେଉଁ ବିଭାଗର କର୍ମଚାରୀମାନେ ହିଁ କମ୍ପାନୀ ସ୍ୱାର୍ଥରେ ଲୋକଙ୍କ ଠାରୁ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରିଥାନ୍ତି; ଲୋକ ଏବଂ କମ୍ପାନୀ ଭିତରେ ଦଲାଲି କରିଥାନ୍ତି ଓ ଉଦ୍‌ବୃତ୍ତ ଅର୍ଥରାଶିକୁ ନିଜେ ହଡପ୍ କରିଥାନ୍ତି । ସୁତରାଂ ସେମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି ନୀତି ବଳରେ ସର୍ବେସର୍ବା ସାଜି ଯେନତେନ ପ୍ରକାରେଣ ଲୋକଙ୍କ ଠାରୁ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରିବା ସକାଶେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ ଢଙ୍ଗରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଲାଠିଗୁଳିର ଆଶ୍ରୟ ନେବେ, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହର ଅବକାଶ ଅଛି କି ?

ତୁ ଗୁହାରି କରିବୁ ଯାହାକୁ . . . .

ଓଡିଆରେ ଗୋଟିଏ କଥା ଅଛି, 'ତୁ ଗୁହାରି କରିବୁ ଯାହାକୁ, ମୁଁ ଗେରସ୍ତ କରିଛି ତାହାକୁ'; ଓଡିଶା ବିସ୍ଥାପନ ନୀତି-୦୬ ଏହାର ମୂର୍ତ୍ତୀମନ୍ତ ପ୍ରତୀକ । ଆଗରୁ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି, ଧାରା ୬ ବଳରେ କିପରି ଜମିଅଧିଗ୍ରହଣ କରୁଥବା ରାଜସ୍ୱ ବିଭାଗ ସମସ୍ତ ବ୍ୟାପାରକୁ ନିଜ ହାତମୁଠାରେ ଠୁଳ କରିଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମେ ଯଦି ଏହି ନୀତିର ଶେଷ ୩ଟି ଧାରା (୨୦, ୨୧ ଓ ୨୨)କୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରୁ, ତେବେ ଦେଖିବା ଯେ, ଏହି ରାଜସ୍ୱ ବିଭାଗ ହିଁ ଏକାଧାରରେ ନିଜକୁ ଆଇନ୍-ପ୍ରଣେତା, ପ୍ରଶାସକ ଓ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତୀର ଆସନରେ ଅବସ୍ଥାପିତ କରିଛି । ଏଠାରେ ସବୁଠୁଁ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାଟି ହେଲା, ଧାରା ୨୨(୧)- ଯେ କୌଣସି ବ୍ୟାପାରରେ ବିବାଦ ଉପୁଜିଲେ, ରାଜସ୍ୱ ବିଭାଗର ନିଷ୍ପତ୍ତି ହିଁ ସଂପୃକ୍ତ ସମସ୍ତ ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଚୂଡାନ୍ତ ଓ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ବୋଲି ବିବେଚିତ ହେବ । ଏହି ନୀତିର ପ୍ରଣେତାମାନେ ଭୁଲି ଯାଇଛନ୍ତି ଯେ, ନୈସର୍ଗିକ ନ୍ୟାୟ ବୋଲି ଏକ ସୁପ୍ରାଚୀନ ବିଧାନ ପୃଥିବୀରେ ସର୍ବତ୍ର ଏବେବି ଅନୁପାଳିତ ହେଉଛି, ଏବଂ ଏହାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ, ଯାହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅଭିଯୋଗ ଆସିବ, ସେ କିମ୍ବା ତା ପ୍ରତି ଅନୁଗତ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ତହିଁର ବିଚାରକ ହୋଇପାରିବ ନି । କିନ୍ତୁ ରାଜ୍ୟ ବିସ୍ଥାପନ ନୀତି ଅନୁଯାୟୀ, ରାଜସ୍ୱ ବିଭାଗ ଜମିଅଧିଗ୍ରହଣ କରିବେ (ଧାରା-୬), ଏହା ଦ୍ୱାରା ଗଠିତ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସଂସ୍ଥାଗୁଡିକ ମାଧ୍ୟମରେ ଅଭିଯୋଗ ଫଇସଲା କରିବେ (ଧାରା-୨୦), ସମଗ୍ର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ତଦାରଖ କରିବେ (ଧାରା-୨୧) ଏବଂ କାହାଠାରୁ କିଛି ଅଭିଯୋଗ ଆସିଲେ କିମ୍ବା କୌଣସି ବିବାଦ ଉପୁଜିଲେ, ତହିଁର ମୀମାଂସା ଏବଂ ଚୂଡାନ୍ତ ଫଇସଲା କରିବେ (ଧାରା୨୨-୧) । ଏବଂ ସର୍ବୋପରି ସେହି ରାଜସ୍ୱ ବିଭାଗ ହିଁ ନିଜ ସୁବିଧା ଅନିଯାୟୀ ଏହି ନୀତିର ସଂଶୋଧନ କରିପାରିବେ (ଧାରା ୨୨-୨ ଓ ୩) । ସୁତରାଂ ଗୋଟିଏ କଥାରେ କହିଲେ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଠାରୁ ରାଜସ୍ୱ ବିଭାଗର ମନମୁଖୀ କାରବାରରେ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ଜଣେ ନାଗରିକ ନ୍ୟାୟ ପାଇଁ ସେହି ରାଜସ୍ୱ ବିଭାଗର ହିଁ ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ହେବ । ନ୍ୟାୟ ମିଳିବ ତ !

ଜାତୀୟ ନୀତିର ଚୂଡାନ୍ତ ସଂସ୍କରଣକୁ ଅପେକ୍ଷା

ଏଠାରେ ରାଜ୍ୟ ବିସ୍ଥାପନ ନୀତି-୦୬ର ଅକ୍ଷମଣୀୟ ଅସଂଗତିଗୁଡିକ ଭିତରୁ ଅଳ୍ପ କେତୋଟିର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦିଆଗଲା, ଏବଂ ପାଠକେ ନିଜେ ଏହାକୁ ସାମଗ୍ରୀକ ଓ ସୂକ୍ଷ୍ମଭାବେ ଅଧ୍ୟୟନ କଲେ ଜାଣି ପାରିବେ ଯେ, ଏହା ଲୋକଙ୍କୁ ପ୍ରତାରଣା କରିବାରେ କିଭଳି ଇଷ୍ଟ ଇଣ୍ଡିଆ କମ୍ପାନୀକୁ ମଧ୍ୟ ପଛରେ ପକାଇ ଦେଇଛି । ଏହି ନୀତିର ବିଧିବ୍ୟବସ୍ଥା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏହି ଲେଖକ ରାଜ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରେ ବିସ୍ଥାପନ ସମସ୍ୟା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମୁଣ୍ଡ ଖେଳାଉଥିବା ସିଭିଲ୍ ସୋସାଇଟି ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷ ଓ ସଂଗଠନମାନଙ୍କ ସହ ଆଲୋଚନା କରିଛି, ଯଥା, ଗତ ୧୪ ମେ'ରେ 'ଦି ହ୍ୟୁମାନିଟି'-ଆୟୋଜିତ ବାଣୀବିହାର ସେମିନାର୍‌ରେ, ୧ଜୁନରେ ଭୁବନେଶ୍ୱରର ହୋଟେଲ୍ ମୋରିଅନ୍‌ରେ ନିଶ୍ୱାସ-ଆୟୋଜିତ ସେମିନାରରେ, ୧୦-୧୨ ଜୁନ୍‌ରେ ସ୍ନେହାଭିଯାନ-ଆୟୋଜିତ ଏରସମା କର୍ମଶାଳାରେ, ୩-୪ ଜୁଲାଇରେ ଭବାନୀପାଟଣାରେ ସଚେତନ ନାଗରିକ ମଞ୍ଚ-ଆୟୋଜିତ କର୍ମଶାଳାରେ, ୨୨ଜୁଲାଇରେ ଦେବଗଡ ବାସଚ୍ୟୁତ ସୁରକ୍ଷା ସମିତି ଦ୍ୱାରା ଆୟୋଜିତ ସେମିନାର୍‌ରେ, ୨୬-୨୮ ସେପ୍ଟେମ୍ବରରେ କେନ୍ଦୁଝର ସୁରକ୍ଷା ପରିଷଦ-ଆୟୋଜିତ ତାଲିମ୍ ଶିବିରରେ ତଥା ୧୧ ନଭେମ୍ବରରେ ଜନବିକାଶ କେନ୍ଦ୍ର ଆୟୋଜିତ କେନ୍ଦୁଝର ଆଦିବାସୀ ମେଳାରେ । ଏହିସବୁ ଅବସରରେ ଯେଉଁ ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ଆଗରେ ଏହି ଲେଖକ ନିଜର ମତ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହୋଇଛି, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅଛନ୍ତି ସର୍ବଶ୍ରୀ ପଞ୍ଚାନନ କାନୁନ୍‌ଗୋ (ପୂର୍ବତନ ମନ୍ତ୍ରୀ), ମୋହନ ଚରଣ ମାଝି (ବିଧାୟକ), ଡକ୍ଟର ରାଧାକାନ୍ତ ନାୟକ (ସାଂସଦ), ଅଧ୍ୟାପକ ସୂର୍ଯ୍ୟନାରାୟଣ ମିଶ୍ର, ସନ୍ତୋଷ ମହାପାତ୍ର (ଆଇ.ଏ.ଏସ୍), ଓ ମୋହନ ଜେନା (ସାଂସଦ) । କିନ୍ତୁ ରାଜ୍ୟ ନୀତିର ମୌଳିକ ତ୍ରୁଟି ଉପରେ ଏହି ଲେଖକ ଦର୍ଶେଇଥିବା ବକ୍ତବ୍ୟ ଉପରେ କାହାଠାରୁ ଖଣ୍ଡନୋକ୍ତି ମିଳିନାହିଁ । ସୁତରାଂ ଏହି ଲେଖକର ପୁରା ବିଶ୍ୱାସ, ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କ ହେଉ କି ଡି.ଏଫ୍.ଆଇ.ଡି. ହେଉ, ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରତିନିଧି ଯଦି ଓଡିଶା ରାଜ୍ୟ ବିସ୍ଥାପନ ନୀତିକୁ ତାରିଫ୍ କରୁଥିବେ, ତେବେ ହୁଏତ୍ ସେମାନେ ମୂଳ ଦଲିଲ୍‌କୁ ପଢିନାହାନ୍ତି, ନଚେତ୍ ଓଡିଶା ଅମଲାଙ୍କ ଭଳି ସେମାନଙ୍କର କିଛି ନ୍ୟସ୍ତସ୍ୱାର୍ଥ ଜଡିତ ଅଛି । ପରିଶେଷରେ ଏହି ଲେଖକର ପରାମର୍ଶ ହେଲା, ଯଦି ଆମେ ଭବିଷ୍ୟତରେ କଳିଙ୍ଗ ନଗର ଭଳି ବିଭୀଷିକାକୁ ଏଡାଇବାକୁ ଚାହୁଁ ଏବଂ ବିସ୍ଥାପିତଙ୍କ ଉପଯୁକ୍ତ ଥଇଥାନ ଓ ଭାଗିଦାରିତାକୁ ପାଥେୟ କରି ବହିର୍ପୁଞ୍ଜି ସହାୟତାରେ ରାଜ୍ୟର ଦ୍ରୁତ ଶିଳ୍ପାୟନ କରିବାକୁ ଚାହୁଁ, ତେବେ ବର୍ତ୍ତମାନର ଅସଂଗତି-ଦୁଷ୍ଟ ଓଡିଶା ପୁନର୍ବାସ ଓ ପୁନଃସଂସ୍ଥାନ ନୀତି-୨୦୦୬କୁ ଶୀତଳ ଭଣ୍ଡାରରେ ରଖି ଆଗାମୀ ୩ମାସ ମଧ୍ୟରେ ଘୋଷିତ ହେବାକୁ ଥିବା ଜାତୀୟ ନୀତିକୁ ଅପେକ୍ଷା କରାଯାଉ ।

Chitta Behera, 4A Jubilee Tower, Choudhury Bazar, Cuttack-9, PH: 9861091455, 9437577546, 0671-2308518, Dt.19.1.2006